ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ

Τεύχος 18, Οκτώβριος 1996

ΙΝΕ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ

ΕΡΕΥΝΑ

Πόσο κοστίζει η εκπαίδευση των παιδιών μας

ΘΕΜΑ

Τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια των Επιχειρήσεων

Ο ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ • ΧΑΜΗΛΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΥΨΗΛΕΣ ΣΤΗΝ ΙΔΙΩΤΙΚΗ • ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΘΟΡΙΣΕ ΤΙΣ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΣΕΕ • Η ΔΙΑΛΕΞΗ ΤΟΥ ΜΠΟΥΡΝΤΙΕ ΣΤΗ ΓΣΕΕ • ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

ΙΝΕ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Τα χρήματα που ξοδεύει μίαμέση ελληνική οικογένεια για την εκπαίδευση των παιδιών της είναι το θέμα της έρευνας που παρουσιάζει το παρόν τεύχος της ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ. Τα στοιχεία είναι καταλυτικά και αναδεικνύουν το μεγάλο πρόβλημα τόσο της παραεκπαίδευσης όσο των τεραστίων εξόδων στα οποία θα πρέπει να υποβληθεί η μέση ελληνική οικογένεια για να παράσχει την απαραίτητη εκπαίδευση στα παιδιά της.
Η Ελλάδα εμφανίζεται σε ευρωπαϊκό επίπεδο ως η χώρα με τις χαμηλότερες δαπάνες για τη δημόσια εκπαίδευση και τις υψηλότερες στην ιδιωτική.
Εάν συνυπολογισθούν τόσο ο εξοπλισμός του μαθητή όσο και τα φροντιστήρια το κόστος που καλείται να καταβάλει ο οικογενειακός προϋπολογισμός είναι αρκετά υψηλό.
Στο ίδιο τεύχος παρουσιάζονται οι εξελίξεις στην Ευρώπη γύρω από το μεγάλο ζήτημα των Ευρωπαϊκών Συμβουλίων Επιχειρήσεων ένα θεσμό που αναμένεται να αλλάξει άρδην την σημερινή εικόνα των εργασιακών σχέσεων αλλά και του κοινωνικού διαλόγου στην Ευρωπαϊκή Ενωση. Επίσης αναφέρονται αναλυτικά οι αποφάσεις του Γενικού Συμβουλίου της ΓΣΕΕ για τις διεκδικήσεις που θα προβάλλει η οργάνωση το επόμενο διάστημα, ενώ παρουσιάζονται και τα σεμινάρια συνδικαλιστικής επιμόρφωσης που έχει προγραμματίσει το ΙΝΕ μέχρι τους πρώτους μήνες του 1997.

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ • ΜΗΝΙΑΊΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΌ ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΎΤΟΥ ΕΡΓΑΣΊΑΣ ΤΗΣ ΓΣΕΕ

ΕΚΔΌΤΗΣ: Πόπη Τσουκάτου • **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΉ ΕΠΙΤΡΟΠΉ:** ΤΟ Δ.Σ. ΤΟΥ ΙΝΕ, *Πρόεδρος:* Πόπη Τσουκάτου, *Αντιπρόεδρος:* Δ. Στρατούλης, *Γρ. Οικονομικού:* Ηλ. Σακελαριάδης, *Μέλη:* Γ. Ντάσης, Γ. Ρωμανιάς, Γ. Χριστοδούλου, Σ. Μαντζουράνης, Φ. Φατούρος, Γ. Ποντικός • **ΕΠΙΜΈΛΕΙΑ ΥΛΗΣ:** Κ. Παπαδής
• **ΓΡΑΦΕΊΑ:** Εμμ. Μπενάκη 71Α, Αθήνα 106 81, Τηλ: 3304469-74, Fax: 3304452
• **ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΊΗΣΗ - ΠΑΡΑΓΩΓΉ:** ΚΑΜΠΥΛΗ, Αριστοτέλους 36, Τηλ: 8215007, 8215675, Fax: 8215007

Πόσο στοιχίζει η εκπαίδευση των παιδιών μας

Ερευνα του
Χρήστου Κάτσικα

Οι δαπάνες της ελληνικής οικογένειας για την εκπαίδευση-μόρφωση των παιδιών - τα τελευταία είκοσι χρόνια - καταλαμβάνουν όλο και μεγαλύτερο μέρος στο σύνολο της ιδιωτικής κατανάλωσης.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας ένας μαθητής Δημοτικού σχολείου κοστίζει κατά μέσο όρο 270.000 δραχμές ετησίως στην οικογένειά του, ένας μαθητής Γυμνασίου 640.000 δραχμές και ένας μαθητής Λυκείου περίπου 1.070.000 δραχμές.

Ο «σχολικός προϋπολογισμός» που «καταρτίζεται» στην αρχή του φθινοπώρου από τις ελληνικές οικογένειες θα είναι και πάλι φέτος διογκωμένος

Ο οικογενειακός προϋπολογισ

μός για την εκπαίδευση

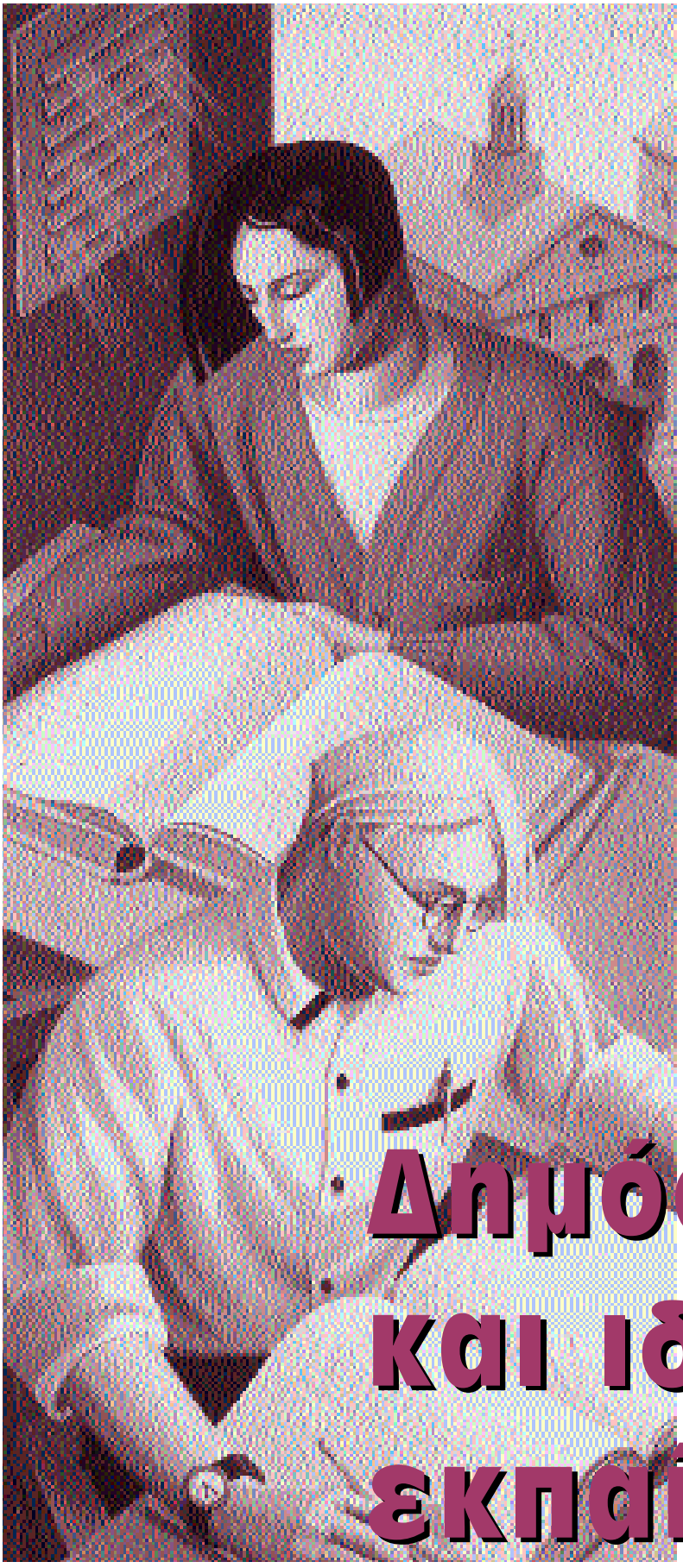

Δημόσια και ιδιωτική εκπαίδευση

Στη χώρα μας με το Ν. 4379/64 καθιερώθηκε η δωρεάν δημόσια εκπαίδευση σ' όλες τις βαθμίδες από την πρωτοβάθμια έως την ανώτατη. Η ιδιωτική εκπαίδευση, σε σύγκριση με τη δημόσια, σε αριθμούς σχολείων, μαθητών, εκπαιδευτικών κλπ καταλαμβάνει ένα πολύ μικρό μέρος στο σύνολο της εκπαίδευσης.

Κι όμως, αν εξετάσει κανείς καλύτερα τα πράγματα θα διαπιστώσει ότι εκτός από τους περίπου 104.000 μαθητές που φοιτούν αποκλειστικά σε ιδιωτικά σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, η συντριπτική πλειοψηφία σχεδόν του υπόλοιπου μαθητικού πληθυσμού - περίπου 1.607.000 μαθητές της δημόσιας εκπαίδευσης - εμπλέκονται πολύ συγκεκριμένα με την ιδιωτική εκπαίδευση, κοντολογίς, πληρώνουν δίδακτρα για την εκπαίδευσή τους.

Ετσι, βέβαια, μπορούν να εξηγηθούν τόσο οι τεράστιες ιδιωτικές εκπαιδευτικές δαπάνες, που καταλαμβάνουν όλο και μεγαλύτερο μέρος στον προϋπολογισμό της ελληνικής οικογένειας, όσο και τα μεγάλα έσοδα-κέρδη των πάσης φύσεως ιδιωτικών σχολών, σχολείων και φροντιστηρίων.

Χαμηλές δαπάνες στη δημόσια εκπαίδευση υψηλές στην ιδιωτική

Η ανεπαρκής οικονομική στήριξη του εκπαιδευτικού συστήματος δημιούργησε όχι μόνο ποσοτικά αλλά και σοβαρότατα ποιοτικά προβλήματα σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, συμβάλλοντας με αποφασιστικό τρόπο στη διαμόρφωση μιας «υποδόριας» εκπαιδευτικής διαδικασίας με πολύμορφες εκφάνσεις.

Σύμφωνα με παλιότερη έρευνα του ΚΕΠΕ η Ελλάδα είναι **η χώρα με τις χαμηλότερες δημόσιες δαπάνες για εκπαίδευση στην Ευρώπη και με τις υψηλότερες ιδιωτικές.**

Η ανάπτυξη και η διόγκωση του ιδιωτικού, εξωσχολικού-παραεκπαιδευτικού δικτύου (φροντιστήρια, ιδιαίτερα κλπ) είναι ένα σύνθετο κοινωνικο-οικονομικό και εκπαιδευτικό φαινόμενο που «λιπαίνεται», βέβαια στο έδαφος της παθολογίας του ελληνικού δημόσιου σχολείου (υλικοτεχνικές ανεπάρκειες, λειτουργικά προβλήματα κλπ) αλλά, όμως, σε καμιά περίπτωση δεν «τρέφεται» αποκλειστικά από αυτό.

Το κόστος σπουδών, σ' όλη τη σχολική πορεία του μαθητή είναι αρκετά υψηλό και έχει πολλές διαστάσεις. Το υψηλότερο κόστος το έχει ο μαθητής που επιλέγει το ιδιωτικό σχολείο. Όμως, σε καμία περίπτωση δεν είναι μικρό και το κόστος του μαθητή του δημόσιου σχολείου. Και αν στην πρώτη περίπτωση συμβαίνει οι ιδιωτικές εκπαιδευτικές δαπάνες να αντιμετωπίζονται συνήθως από κοινωνικά στρώματα με υψηλά εισοδήματα, στη δεύτερη περίπτωση (του δημόσιου σχολείου) το ύψος των εκπαιδευτικών δαπανών δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί καθόλου εύκολα από ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού με τα κοινά κοινωνικά χαρακτηριστικά (εργάτες, χαμηλόμισθοι υπάλληλοι, υποαπασχολούμενοι, μικροέμποροι,

Τι «κοστίζει» ο μαθητής στην οικογένειά του

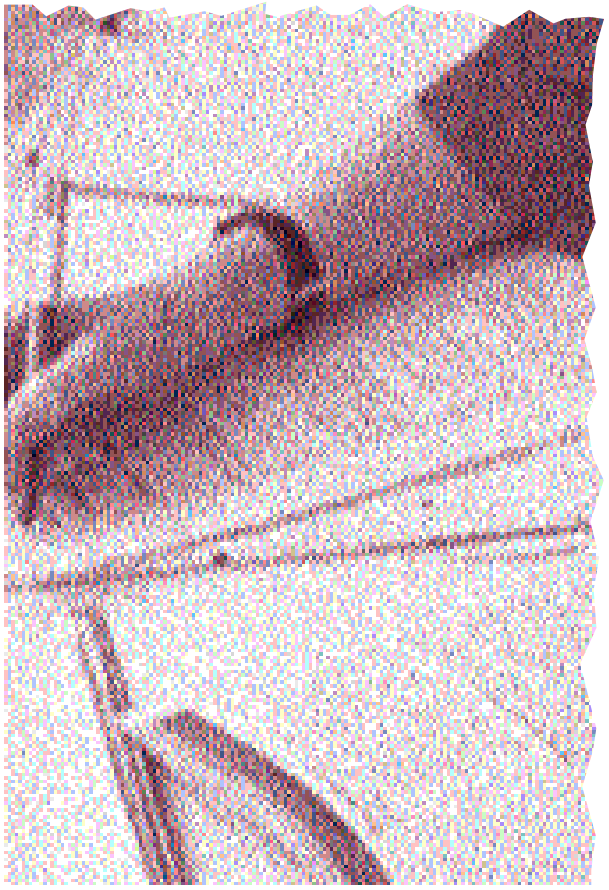

Η ελληνική οικογένεια με παιδιά στην πρωτοβάθμια ή δευτεροβάθμια εκπαίδευση φέρει την ευθύνη για ένα ευρύ φάσμα δαπανών για την εκπαίδευση των παιδιών της.

Μόνο για το βασικό «εξοπλισμό» του ένας μαθητής χρειάζεται κατά μέσο όρο 30-40.000 δρχ. με το που θα πατήσει το πόδι του στο σχολείο. Το ποσό αυτό αφορά διάφορα σχολικά είδη - όχι όλα απαραιτήτως - που γεμίζουν την τσάντα του μαθητή (τετράδια, τσάντα, βοηθητικά βιβλία, φόρμες, κλπ).

Παραδείγματος χάριν, ενώ κάθε χρόνο μοιράζονται δωρεάν 34 εκατομμύρια σχολικά βιβλία ένας «συνήθης» μαθητής του Λυκείου αγοράζει 3-4 «λυσάρια» για τα Αρχαία Ελληνικά, άλλα 4 για τα Νέα Ελληνικά και την Εκθεση συνολικού κόστους περίπου 15.000 δρχ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Μαθητές και ιδιωτικές δαπάνες για ξένες γλώσσες

Μαθητές	Οικογενειακές δαπάνες ανα μαθητή ετησίως
περίπου 1.000.000 μαθητές-σπουδαστές	100.000-180.000 δρχ.

Πηγή: Υπολογισμοί και εκτιμήσεις με βάση: α. Τιμολόγια φροντιστηρίων, β. Έρευνα PALSO, γ. Στοιχεία του Συλλόγου καθηγητών Ξένων Γλωσσων «Βύρωνας», δ Εκθέσεις των Σχολικών Συμβούλων Δημοτικής Εκπαίδευσης της Αθήνας, ε. Δημοσιεύματα τύπου

Παράλληλα, στα έξοδα του μαθητή πρέπει να υπολογίσουμε το κόστος των μετακινήσεων, των σχολικών εκδρομών καθώς το καθημερινό χαρτζιλίκι που ξοδεύεται στην καντίνα του σχολείου. **Στην περίπτωση αυτή το ετήσιο κόστος ανέρχεται σύμφωνα με εκτιμήσεις και υπολογισμούς 40-150.000 δρχ. το χρόνο ανάλογα με τη βαθμίδα εκπαίδευσης.**

Στο Δημοτικό δεν είναι λίγα τα παιδιά που παρακολουθούν μαθήματα γυμναστικής, μουσικής και χορού ή πάνε στο κολυμβητήριο. Σε πρόσφατη έρευνα που πραγματοποιήθηκε από την Α' Παιδιατρική Κλινική του Πανεπιστημίου Αθηνών σε μαθητές Α' και Β' τάξης δημοτικών σχολείων του Λεκανοπεδίου αποκαλύπτεται ότι ένα στα τρία παιδιά παρακολουθεί εξωσχολικά ιδιωτικά μαθήματα ξένων γλωσσών, μουσικής ή χορού πληρώνοντας βέβαια τα απαιτούμενα δίδακτρα.

Τα αποτελέσματα της παραπάνω έρευνας επιβεβαιώνονται και από άλλη έρευνα που έγινε σε 200 μαθητές διαφόρων Γυμνασίων της Αττικής όπου αποδεικνύεται ότι μόνο το 3% των παραπάνω μαθητών δήλωσε ότι δεν παρακολουθεί κανενός είδους φροντιστήριο! Το υπόλοιπο 97% δήλωσε ότι πληρώνει δίδακτρα σε πάσης φύσεως ιδιωτικά εξωσχολικά παραεκπαιδευτικά κέντρα όπως φροντιστήρια Ξένων Γλωσσών (88%) και Μέσης Εκπαίδευσης (25%), Ωδεία (18%), Χοροδιδασκαλεία (11%) κλπ.

Το κόστος παρακολούθησης μαθημάτων σε μια Σχολή χορού - ρυθμικής ή σε ένα Ωδείο ανέρχεται σε 90.000 έως και 120.000 ετησίως.

Αν όμως η εγγραφή του παιδιού σε ένα Ωδείο ή σε Σχολή χορού και κατά συνέπεια η πληρωμή των διδάκτρων γι' αυτά είναι μία υπόθεση που συνδέεται με την οικονομική κατάσταση και τις θεωρήσεις-απόψεις της ελληνικής οικογένειας, υπάρχει μια περίπτωση που ο ιδιωτικός τομέας έρχεται να κυριαρχήσει σε «έδαφος» που υποτίθεται ότι είναι πλήρως κατειλημμένο από τη δημόσια και δωρεάν εκπαίδευση.

Αναφερόμαστε, βέβαια, στα φροντιστήρια ξένων γλωσσών που την τελευταία εικοσαετία αναπτύχθηκαν με εκπληκτικούς ρυθμούς «σκαρφαλώνοντας», μάλιστα ακόμη και στα πιο απόμερα μέρη της ελληνικής επαρχίας.

Μόλις πριν μια δεκαπενταετία τα φροντιστήρια αυτά δεν ξεπερνούσαν τα 2.000. Σήμερα, έχουν υπερτριπλασιαστεί, φθάνουν σύμφωνα με στοιχεία της PALSO τα 7.000.

Αξιοσημείωτο είναι ότι η αύξηση αυτή ακολούθησε την επέκταση της διδασκαλίας ξένης γλώσσας από την Δ΄ Δημοτικού γεγονός που θα έπρεπε να διαδραματίσει ανασταλτικό ρόλο στην αύξηση των μαθητών των ιδιωτικών φροντιστηρίων ξένων γλωσσών. Κι όμως, σήμερα, περίπου ένα εκατομμύριο μαθητές παρακολουθούν μαθήματα ξένων γλωσσών σε φροντιστήρια ή ιδιαίτερα μαθήματα.

Σύμφωνα πάλι με πρόσφατη έρευνα της PALSO οι τρόποι εκμάθησης της ξένης γλώσσας είναι σε φροντιστήριο και ιδιαίτερα μαθήματα σε ποσοστό περίπου 80%.

Το ετήσιο κόστος για κάθε μαθητή που παρακολουθεί φροντιστήριο Ξένων Γλωσσών είναι κατά **μέσο όρο 100-180.000 δρχ. ετησίως (πίνακας 1).**

Η επιβάρυνση όμως του οικογενειακού προϋπολογισμού δεν αρχίζει και δεν τελειώνει στα φροντιστήρια ξένων γλωσσών, στις μουσικές σχολές ή στα χοροδιδασκαλεία.

Στο Γυμνάσιο και ειδικά στο Λύκειο τα έξοδα του μαθητή για εκπαίδευση - μόρφωση μεγαλώνουν με γεωμετρική πρόοδο. Συνήθως εδώ, εκτός από την παρακολούθηση φροντιστηρίου ξένης γλώσσας, έχουμε και το φροντιστήριο γενικών μαθημάτων ή δέσμης ή ιδιαίτερα μαθήματα.

Η παλαιότερη και η σύγχρονη εκπαιδευτική πολιτική στην Ελλάδα, όσον αφορά στη ρύθμιση

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: Μαθητές Γενικών Λυκείων της Αθήνας που παρακουλούθησαν φροντιστήρια ή ιδιαίτερα μαθήματα σε δύο διαφορετικές χρονικές περιόδους

	1984	1993
ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ	54,6%	65%
ΙΔΙΑΤΕΡΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ	9,4%	30%
ΣΥΝΟΛΟ	64%	95%

ΠΗΓΗ: Ερευνα Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

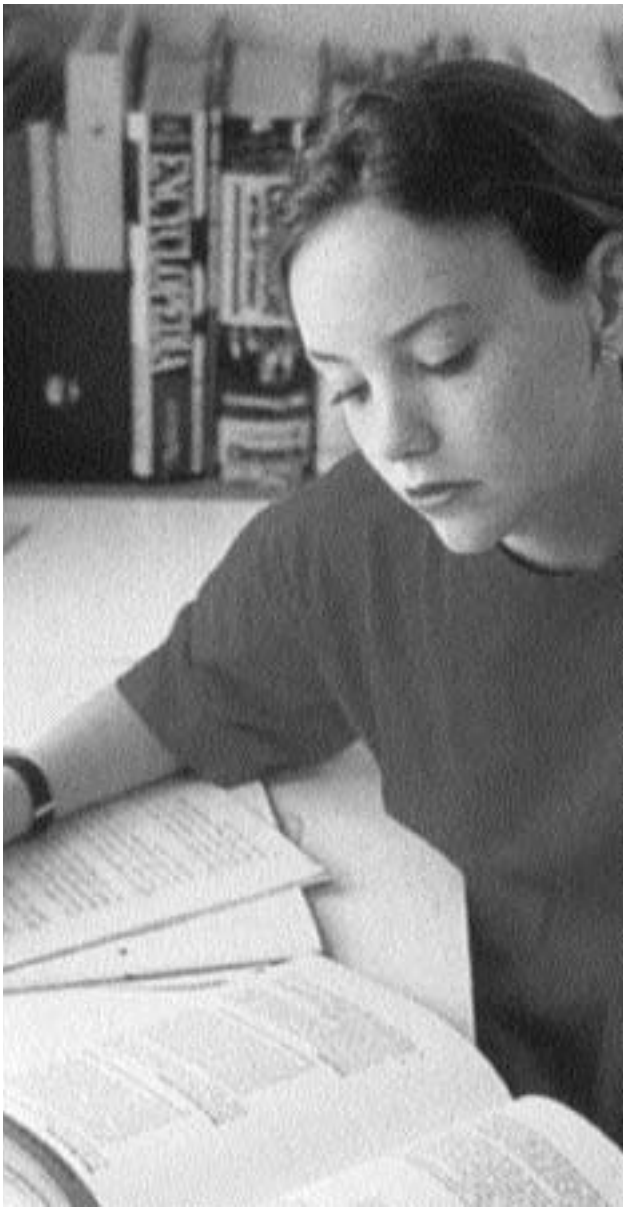

και επιλογή του πανεπιστημιακού πληθυσμού, έχει τέτοιο χαρακτήρα, ώστε η παρακολούθηση ιδιωτικού προπαρασκευαστικού κέντρου ή ιδιαίτερων μαθημάτων έχει γίνει πρακτικά αναγκαία για την επιτυχία στις γενικές εξετάσεις για την πανεπιστημιακή εκπαίδευση.

Κοντολογίς, η πρόσβαση στη δημόσια τριτοβάθμια εκπαίδευση εξαρτάται από την πρόσβαση στην ιδιωτική εκπαίδευση (φροντιστήρια, ιδιαίτερα μαθήματα κλπ), και τη δυνατότητα για πληρωμή διδάκτρων.

Η έρευνα που έγινε το 1984 υπό την εποπτεία του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου έδειξε ότι το 54% των αποφοίτων των Λυκείων όλων των τύπων είχε παρακολουθήσει κατά τη διάρκεια της φοίτησής του στο Λύκειο, φροντιστήρια, το 11% ιδιαίτερα μαθήματα και το 12% και τα δύο. Πιο πρόσφατη έρευνα (1993), που πραγματοποιήθηκε από τον ίδιο φορέα, έδειξε ότι ποσοστό 65% των μαθητών που φοιτούν στο Λύκειο, στην Αθήνα, παρακολουθεί φροντιστήριο και το 30% περίπου ιδιαίτερα μαθήματα.

Η σύγκριση των αποτελεσμάτων των δύο ερευνών που πραγματοποιήθηκαν με χρονική απόσταση 10 ετών επισημαίνει ότι υπάρχουν σημαντικά **αυξημένες τάσεις ιδιωτικοποίησης του κόστους σπουδών με αποτέλεσμα βέβαια την ακόμη μεγαλύτερη επιβάρυνση του οικογενειακού προϋπολογισμού (πίνακας 2).**

Η παρακολούθηση φροντιστηρίου μέσης εκπαίδευσης κοστίζει στο μαθητή Γυμνασίου 180 έως και 250.000 ετησίως. Το κόστος του φροντιστηρίου στο Λύκειο είναι πολύ μεγαλύτερο και κυμαίνεται από 350.000 για τον μαθητή της Α΄ τάξης του Λυκείου έως και 700.000 ετησίως για το μαθητή που παρακολουθεί Δέσμη.

Πόσο «κοστίζει» τελικά ο Ελληνας μαθητής στην οικογένειά του;

Ο μαθητής του δημοτικού σχολείου κοστίζει

ΠΙΝΑΚΑΣ 3. Πόσο «κοστίζει» ο μαθητής (κατα μέσο όρο ετησίως).

Βαθμίδα	Σχολικός Εξοπλισμός (τετράδια,βιβλία, φόρμα, τσαντα,κλπ.) ετησίως	Προσωπικά Εξοδα στο σχολείο (χαρτζιλίκι) ετησίως	Ξένη γλώσσα και βιβλία ετησίως	Ωδείο ή σχολή χορού ετησίως	Φροντιστήριο ή ιδιαίτερα ετησίως	Σύνολο οικογενειακής δαπάνης ετησίως
Μαθητής Δημοτικού	40.000	40.000	100.000	90.000		270.000
Μαθητής Γυμνασίου	40.000	80.000	150.000	120.000	250.000	640.000
Μαθητής Λυκείου (Δέσμη)	40.000	150.000	180.000		700.000	1.070.000

Δαπάνες και εκπαιδευτικές ανισότητες

Είναι αλήθεια ότι η ιδιωτική εκπαίδευση στη χώρα μας (ιδιωτικά σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης) δεν κατόρθωσε ποτέ να διεκδικήσει από τη δημόσια εκπαίδευση σημαντικό ποσοστό μαθητών. Σε αντίθεση με αυτή την πραγματικότητα, ένα ευρύτατο ιδιωτικό δίκτυο εξωσχολικών εκπαιδευτικών υπηρεσιών, αναπτύσσεται και λειτουργεί δίπλα στη δημόσια εκπαίδευση, μετατρέποντας τη μόρφωση σε εμπορεύσιμο προϊόν, του οποίου η «αγορά» εξαρτάται και αντιστοιχίζεται βέβαια, με τις οικονομικές δυνατότητες της οικογένειας.

Στα πλαίσια αυτά αξίζει να επισημάνουμε ότι παρατηρούνται μεγάλες αποκλίσεις στις ιδιωτικές δαπάνες για εκπαίδευση ανάμεσα στις διάφορες κοινωνικές ομάδες και ιδιαίτερα ανάμεσα στα ευνοημένα κοινωνικά στρώματα και στα αδικημένα.

Θα μπορούσε, ίσως, να υποστηρίξει κανείς ότι η διαφοροποίηση που παρατηρείται στις πρακτικές των φτωχών και των μη φτωχών νοικοκυριών για μόρφωση και εκπαίδευση των παιδιών τους οφείλεται στις διαφοροποιημένες φιλοδοξίες, βλέψεις και προσδοκίες τους. Είναι γνωστό, όμως, ότι οι μορφωτικές ανάγκες δεν εμφανίζονται παρά σ' εκείνους που μπορούν να τις ικανοποιήσουν. Στην πραγματικότητα, δηλαδή, η μορφωτική ανάγκη αυξάνει στο μέτρο που «χορταίνεται», ενώ αντίθετα, η συνείδηση της αποστέρησης μειώνεται στο μέτρο που αυξάνεται η στέρηση. Στο σημείο, βέβαια, αυτό δεν μπορούμε παρά να επισημάνουμε τα αποτελέσματα παλαιότερης έρευνας του ΕΚΚΕ σύμφωνα με τα οποία τα φτωχά νοικοκυριά έχουν τη δυνατότητα να δαπανούν για εκπαίδευση - μόρφωση των παιδιών τους πάνω από πέντε φορές λιγότερα χρήματα απ' ό,τι τα μη φτωχά και δεκάδες φορές λιγότερα απ' ό,τι τα πλούσια νοικοκυριά.

Από αυτή την άποψη, η διαφοροποίηση που επισημαίνεται στις ιδιωτικές εκπαιδευτικές δαπάνες των ευνοημένων και αδικημένων κοινωνικών στρωμάτων «λειτουργεί» ως μια από τις βασικές παραμέτρους των εκπαιδευτικών ανισοτήτων οι οποίες

Ευρωπαϊκά Συμβούλια Επιχειρήσεων

Ενα βήμα προς την Κοινωνική Ευρώπη

Του *Πέτρου Λινάρδου-Ρυλμόν*

Η δεκαετία του 1990 θα έχει εγκαινιάσει ένα σημαντικό θεσμό κοινωνικού διαλόγου και διαπραγμάτευσης στην Ευρωπαϊκή Ενωση. Τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια Επιχειρήσεων όπου εκπροσωπούνται οι εργαζόμενοι των θυγατρικών μιας πολυεθνικής επιχείρησης που δραστηριοποιείται στον ευρωπαϊκό χώρο. Πρόκειται κατά τον Γραμματέα της Συνομοσπονδίας των Ευρωπαϊκών Συνδικάτων (ΣΕΣ) Emilio Cabaglio, για μια διαδικασία που «συμφιλιώνει τους εργαζόμενους με την ιδέα της ευρωπαϊκής ενοποίησης». Πρόκειται επίσης για την πρώτη συγκρότηση οργάνων όπου εργαζόμενοι από διαφορετικές χώρες διαπραγματεύονται από κοινού με την εργοδοτική πλευρά.

Οπως διαπιστώθηκε σε τριήμερη εκδήλωση αφιερωμένη στο θεσμό αυτό, που οργανώθηκε από την ΣΕΣ στις αρχές Οκτωβρίου (2 με 4), τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια Επιχειρήσεων (ΕΣΕ) αποτελούν πλέον μια πραγματικότητα στην Ευρώπη, πέραν μάλιστα της Ευρωπαϊκής Ενωσης. Εως τα μέσα του περασμένου Σεπτεμβρίου, λίγες μέρες πριν να λήξει η διετής προθεσμία που όριζε η Οδηγία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα ΕΣΕ, η οποία υιοθετήθηκε στις 22-9-94, είχε συμφωνηθεί η δημιουργία ΕΣΕ σε πάνω από 200 ευρωπαϊκές επιχειρήσεις. Σε σχέση με τον αριθμό των επιχειρήσεων που έχουν θεωρητικά τη δυνατότητα να συνάψουν τέτοιες συμφωνίες, τα συγκροτημένα Συμβούλια καλύπτουν το 20% των πολυεθνικών στη Γαλλία, το 16% στη Βρετανία και το 10% στη Γερμανία. Ας σημειωθεί ότι το φαινόμενο είναι αξιόλογο στη Βρετανία, παρά τη θέληση της χώρας αυτής να μείνει έξω από τις διαδικασίες συγκρότησης ενός ευρωπαϊκού κοινωνικού χώρου.

Στην Ελλάδα εκτιμάται, σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποίησε η Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος (ΓΣΕΕ), ότι η διαδικασία αυτή αφορά ήδη με διάφορους τρόπους 61 επιχειρήσεις, ενώ σύμφωνα με αξιόπιστες εκτιμήσεις ο αριθμός τους έχει κατά πάσα πιθανότητα ξεπεράσει τις 80. Μια από τις επιχειρήσεις όπου οι εργαζόμενοι είχαν ξεκινήσει τη διαδικασία δημιουργίας Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Επιχείρησης είναι η GOOD-YEAR, και συνδικαλιστικές πηγές θεωρούν ότι η μητρική έσπευσε να πάρει τις αποφάσεις της για την ελληνική μονάδα πριν τη συγκρότηση του θεσμού αυτού. Στους ευρωπαϊκούς κλάδους οι υπαρκτές συμφωνίες καλύπτουν

το 26% των πολυεθνικών στη Χημεία, το 23% στις κατασκευές και το 10% στο μέταλλο.

Η Οδηγία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 94/45/ΕC προέβλεπε ότι ως τις 22-9-96 έπρεπε να έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία ενσωμάτωσής της στις εθνικές νομοθεσίες. Οι σχετικοί νόμοι ψηφίστηκαν σε πέντε χώρες - Δανία, Σουηδία, Φιλανδία, Γερμανία και Ιρλανδία - ενώ στη Νορβηγία υπεγράφη σχετική συμφωνία μεταξύ των κοινωνικών εταίρων. Στις περισσότερες από τις υπόλοιπες χώρες έχουν κατατεθεί σχέδια νόμου - Ισπανία, Ολλανδία, Αυστρία, Πορτογαλία και Λουξεμβούργο - στο Βέλγιο αναμένεται η επεξεργασία τροποποιήσεων της ισχύουσας νομοθεσίας μετά τη συμφωνία μεταξύ κοινωνικών εταίρων και στην Ιταλία δεν ολοκληρώθηκαν οι συζητήσεις μεταξύ των κοινωνικών εταίρων. Στην Ελλάδα αναμένεται η επεξεργασία της σχετικής νομοθετικής ρύθμισης από το υπουργείο Εργασίας.

Το άρθρο 13 της Οδηγίας έδινε τη δυνατότητα στις διοικήσεις και στους εργαζόμενους των πολυεθνικών να συνάψουν κατά τη μεταβατική διετία συμφωνίες, που μπορούσαν να ισχύσουν ανεξάρτητα από το περιεχόμενο της Οδηγίας αυτής. Ως τις 22-9-94 υπήρχαν στην Ευρώπη μόνο 40 τέτοιες συμφωνίες και εκτιμάται ότι το άρθρο 13 έδωσε μια ώθηση στην επέκταση του θεσμού των ΕΣΕ που έφθασε πλέον να αφορά πάνω από 200 ευρωπαϊκές επιχειρήσεις. Η επεξεργασία των χαρακτηριστικών αυτών των συμφωνιών (με ένα δείγμα 111 επιχειρήσεων) από το Ιδρυμα του Δουβλίνου για την Βελτίωση των Συνθηκών Ζωής και Εργασίας, οδήγησε στις διαπιστώσεις που ήδη αναφέρθηκαν για την εθνική και κλαδική κάλυψη. Διαπιστώνεται επίσης ότι το 40% των συμφωνιών καλύπτει τις 15 χώρες της Ευρωπαϊκής Ενωσης, το ένα τρίτο το σύνολο της Ευρώπης και μόνο το 2% έχει παγκόσμια εμβέλεια.

Σ' ό,τι αφορά τη σύνθεση των Συμβουλίων έχουν

διαμορφωθεί δύο μοντέλα. Το ένα το «γερμανικό», αποτελείται μόνο από εκπροσώπους των εργαζομένων, που συναντώνται στη συνέχεια με τη διοίκηση της επιχείρησης. Το «γαλλικό» αποτελείται εξ' αρχής από εκπροσώπους, τόσο των εργαζομένων, όσο και της διοίκησης των επιχειρήσεων. Τα τρία τέταρτα των υπαρκτών συμφωνιών ανταποκρίνονται στο γαλλικό πρότυπο και το ένα τέταρτο στο γερμανικό. Πρέπει να σημειωθεί ότι πολλές γερμανικές επιχειρήσεις ακολουθούν το γαλλικό πρότυπο. Τα ΕΣΕ είναι κατά κύριο λόγο αρμόδια για ζητήματα που αφορούν τα οικονομικά των επιχειρήσεων όπως και τα ζητήματα της απασχόλησης (σε 87% και 85% των συμφωνιών αντίστοιχα) και σε μικρότερο βαθμό, την παραγωγή, τις επενδύσεις και τα ζητήματα οργάνωσης και εκπαίδευσης.

Το ζήτημα των εμπιστευτικών πληροφοριών που δίδονται σε εκπροσώπους των εργαζομένων, αποτέλεσε σημαντική επιφύλαξη της εργοδοτικής πλευράς σ' ό,τι αφορά τη λειτουργία των ΕΣΕ. Είναι επομένως παράδοξο το ότι το ζήτημα αυτό δεν αναφέρεται στο 23% των συμφωνιών που εξετάστηκαν. Στις συμφωνίες που αναφέρονται σ' αυτό, η κύρια απαίτηση σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις (98%) είναι να σέβονται οι εκπρόσωποι των εργαζομένων την εμπιστευτικότητα των πληροφοριών που οι διοικήσεις των επιχειρήσεων χαρακτηρίζουν ως τέτοιες (οι εκπρόσωποι των εργαζομένων έχουν δικαίωμα λόγου για τον χαρακτηρισμό των πληροφοριών μόνο στο 3% των συμφωνιών). Στο 54% των συμφωνιών με ρήτρα εμπιστευτικότητας, αναφέρεται ότι η δέσμευση ισχύει και για μετά το τέλος της θητείας του εκπροσώπου, ενώ στο 22% των περιπτώσεων η ρήτρα δεσμεύει και τους εμπειρογνώμονες. Στο 17% των συμφωνιών αναφέρεται ρητά ότι η διοίκηση έχει το δικαίωμα να μην παρέχει πληροφορίες που κατά την εκτίμησή της θα μπορούσαν να έχουν αρνητικές επιπτώσεις για τις επιχειρήσεις.

Στο τριήμερο της ΣΕΣ για τα ΕΣΕ έγινε παρουσίαση ορισμένων χαρακτηριστικών περιπτώσεων επιχειρήσεων όπου έχουν συγκροτηθεί Συμβούλια Επιχειρήσεων. Από τις σημαντικότερες είναι αυτή του ομίλου της VOLKSWAGEN. Ο όμιλος αυτός απασχολεί στη Γερμανία 101.500 άτομα στην VW και 32.600 στην AUDI, στην Ισπανία 17.000 άτομα (SEAT και VW), στην Τσεχία 15.700 άτομα στην SKODA, στη Σλοβακία 1.450 άτομα σε θυγατρική της VW, στο Βέλγιο 5.800 άτομα, στην Πορτογαλία 3.000, στην Πολωνία 310 και στην Ουγγαρία 250. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Επιχείρησης, που

δημιουργήθηκε τον Αύγουστο του 1990, έχει 21 μέλη από 8 εταιρείες σε 5 χώρες. Εχει δικαιώματα πληροφόρησης, παρέμβασης και γνωμοδότησης στους εξής τομείς:

- τη διάρθρωση της επιχείρησης,
- την χρηματοοικονομική κατάσταση της επιχείρησης,
- την εξέλιξη της επιχείρησης,
- τα επενδυτικά σχέδια,
- τις προτάσεις της διοίκησης που είναι δυνατό να επηρεάσουν σημαντικά τα συμφέροντα των εργαζομένων.

Μια άλλη περίπτωση που παρουσιάστηκε είναι αυτή της NESTLE, μια από τις πλέον διάσημες πολυεθνικές. Η NESTLE έχει σήμερα 500 εργοστάσια σε 70 χώρες και απασχολεί 213.000 άτομα σ' όλο τον κόσμο, αλλά το μισό σχεδόν του τζίρου της πραγματοποιείται από τις ευρωπαϊκές θυγατρικές, που απασχολούν το 45% των υπαλλήλων της σε 220 εργοστάσια. Στην αρχή της δεκαετίας του 90, η διεύθυνση της πολυεθνικής δέχτηκε να υπάρξουν «ευρωπαϊκές ενημερωτικές συζητήσεις», που φαίνεται να οδηγούν στη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Επιχείρησης της NESTLE. Οι «ευρωπαϊκές ενημερωτικές συζητήσεις» ξεκίνησαν το 1990 και από τότε πραγματοποιούνται κάθε χρόνο στα γραφεία της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας στη Γενεύη. Στις συναντήσεις αυτές πήραν μέρος 49 εκπρόσωποι των εργαζομένων από 16 ευρωπαϊκές χώρες, καθώς και 5 συνδικαλιστικές της διεθνούς συνομοσπονδίας του κλάδου των τροφίμων.

Παρόμοιες εξελίξεις αφορούν και μικρότερες σχετικά πολυεθνικές, όπως λ..χ. η ιταλική FERRERO, που έχει έξι μονάδες στην Ιταλία, άλλες έξι επιχειρήσεις στην Ευρώπη, μια στο Πόρτο Ρίκο και μια στην Αυστραλία. Η δημιουργία του επιχειρησιακού συμβουλίου ξεκίνησε το Δεκέμβριο του 1992, με πρωτοβουλία εργαζομένων από την Ιταλία, τη Γερμανία και το Βέλγιο. Κατέληξε τον Φεβρουάριο του 1996 με την σύνταξη μιας συγκεκριμένης συμφωνίας με τη διοίκηση της πολυεθνικής, διάρκειας τεσσάρων ετών. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Επιχείρησης της FERRERO είναι αρμόδιο για να συζητάει τα εξής θέματα:

- την εξέλιξη της απασχόλησης στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις του ομίλου
- τις στρατηγικές πωλήσεων,
- την επαγγελματική κατάρτιση,
- τα προγράμματα επενδύσεων και παραγωγής,
- την οικονομική κατάσταση του ομίλου, και
- άλλα ζητήματα που αφορούν τους εργαζόμενους και επηρεάζουν τουλάχιστον δύο από τις χώρες που συμμετέχουν στο συμβούλιο.

Η δημιουργία των ΕΣΕ αποτελεί στην πραγματικότητα την πρώτη μορφή συγκεκριμένης συνεργασίας με κοινούς σκοπούς, εργαζομένων από διαφορετικές χώρες της Ευρωπαϊκής Ενωσης. Κατορθώνει να διαμορφώσει μια πρακτική και κατανοητή απ' όλους βάση, για να υπάρξουν ενιαία σχήματα σε πολλές από τις 15 χώρες μέλη και πέρα απ'

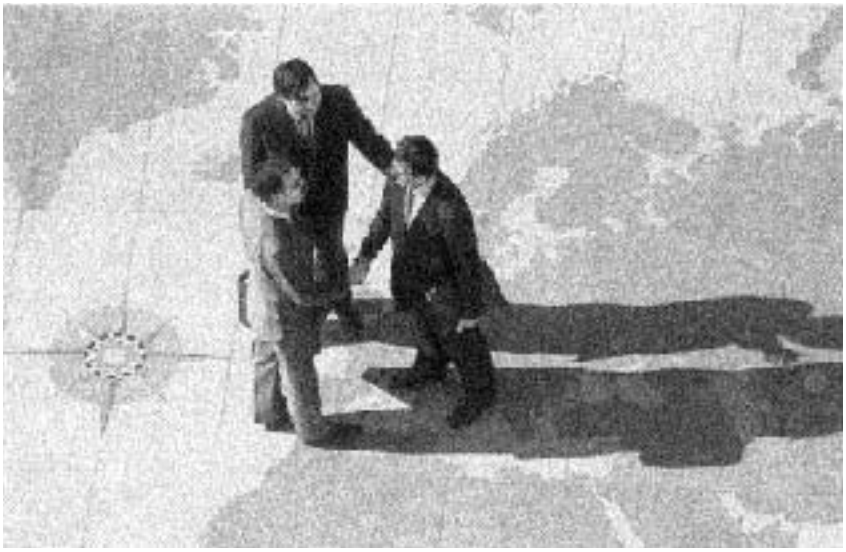

Γενικό Συμβούλιο

Οι διεκδικήσεις της ΓΣΕΕ

Το πλαίσιο δράσης αλλά και τις διεκδικήσεις της ΓΣΕΕ για το επόμενο διάστημα καθόρισε το Γενικό Συμβούλιο της οργάνωσης που συνεδρίασε στις 24 Οκτωβρίου.

Κατ' αρχήν προκήρυξε 24ωρη πανελλαδική πανεργατική απεργία στις 28 Νοεμβρίου ημερομηνία που καθορίστηκε στη συνέχεια από τη διοίκηση της οργάνωσης.

Οι διεκδικήσεις της Συνομοσπονδίας έτσι όπως διαμορφώθηκαν στο Γενικό Συμβούλιο έχουν ως εξής:

• Ανάπτυξη - Απασχόληση - Ανεργία - 35ωρο

Μείωση του χρόνου εργασίας χωρίς μείωση αποδοχών (35ωρο) και κατάργηση του θεσμού της υπερεργασίας.

Διαμόρφωση και στήριξη ενός σχεδιασμού βιομηχανικής δραστηριότητας.

Κλαδικές πολιτικές για την απόκρουση των συνεπειών της αποβιομηχάνισης και κατάρτισης προγραμμάτων εκσυγχρονισμού και επιβίωσης των επιχειρήσεων του ΟΑΕ.

Αναδιαρθρώσεις επιχειρήσεων, όχι παθητικού περιεχομένου (μείωση θέσεων εργασίας, ανατροπή εργασιακών σχέσεων κλπ) αλλά επιθετικού χαρακτήρα (ποιοτική αναβάθμιση των προϊόντων, τεχνολογικός εκσυγχρονισμός, εξειδίκευση προσωπικού, βελτίωση υποδομών, νέα προϊόντα, έρευνα, αναζήτηση νέων αγορών).

Εξεύρεση νέων πόρων με τη φορολόγηση του μεγάλου κεφαλαίου των τίτλων του Δημοσίου και των πολύ μεγάλων εισοδημάτων.

Ενίσχυση της απασχόλησης σε τομείς κοινωνικών υπηρεσιών και στο περιβάλλον.

Διακρατικές συμφωνίες, ρυθμίσεις με τις οποίες θα διασφαλίζεται η βιωσιμότητα επιχειρήσεων της χώρας (π.χ. GOOD YEAR κλπ).

Προγραμματικές συμφωνίες με ταυτόχρονη διασφάλιση της διαφάνειας των προμηθειών, της ποιότητας των προϊόντων και της συμφέρουσας τιμής τους (σταθερή απασχόληση).

Αξιοποίηση και αύξηση του κονδυλίου του δημόσιου τομέα για παραγωγικές επενδύσεις.

Σχεδιασμός ανάπτυξης σε περιφερειακό επίπεδο (δίκτυα επιχειρήσεων, μείωση του κόστους διακίνησης κλπ).

Στήριξη των ΜΜΕ στην αναζήτηση νέων επενδυτικών δραστηριοτήτων

Το συνδικαλιστικό κίνημα θα σταθεί αλληλέγγυο στους άνεργους, προωθώντας κέντρα στήριξης και επανένταξής τους στην εργασία.

Στήριξη του δημόσιου τομέα με απαίτηση το δημοκρατικό εκσυγχρονισμό των δημόσιων επιχειρήσεων ως στρατηγική απάντησης στην πολιτική ιδιωτικοποιήσεων. Εκσυγχρονισμός και ανάπτυξη του κρατικού ενδιαφέροντος Τραπεζών έτσι ώστε να επιτελέσουν τον στρατηγικό τους ρόλο, να διατηρήσουν το ιδιοκτησιακό τους καθεστώς και το μερίδιο που κατέχουν στην αγορά.

• Για το εισόδημα και την φορολογία:

Τερματισμός των πολιτικών λιτότητας.

Πραγματικές προβλέψεις, όχι υποεκτίμηση του προβλεπόμενου πληθωρισμού.

Συλλογικές Συμβάσεις εργασίας που θα βελτιώσουν το εισόδημα των εργαζομένων (συντονισμός Ομοσπονδιών για την επίτευξη αυτού του στόχου).

Αναδιανομή του εισοδήματος σε όφελος των εργαζομένων και των άλλων κοινωνικά και οικονομικά ασθενέστερων τάξεων (κοινωνική πολιτική, υγεία, παιδεία, πρόνοια, ανεργία).

Τιμαριθμοποίηση της φορολογικής κλίμακας και θέσπιση κατώτατου αφορολόγητου ορίου στο ύψος των 3 εκατομμυρίων δραχμών.

Κατάργηση των χαριστικών φοροαπαλλαγών χωρίς να πλήττονται οι μισθωτοί και τα χαμηλά εισοδηματικά στρώματα.

Αύξηση του επιδόματος ανεργίας το 80% του μισθού του ανειδίκευτου εργάτη και διπλασιασμός του χρόνου χορήγησής του. Ειδικά μέτρα προστασίας των μακροχρόνια ανέργων.

Κατώτερη σύνταξη στα 20 ημερομίσθια του ανειδίκευτου εργάτη και των υπολοίπων στο 80% του μισθού, αναπροσαρμοζόμενο σύμφωνα με τις αυξήσεις των συλλογικών συμβάσεων.

• Για τις εργασιακές σχέσεις:

Το Γενικό Συμβούλιο απέρριψε τις προτάσεις των εκπροσώπων του ΣΕΒ για την ανατροπή των εργασιακών σχέσεων μέσα από απολύσεις, υπεργολαβίες, άτυπες μορφές εργασίας.

Διατύπωσε τη διαφωνία του για τη μείωση του μισθολογικού κόστους (μέσα από τη μείωση των εργοδοτικών ασφαλιστικών εισφορών) και την αμφισβήτησης του θεσμού της υποχρεωτικής

Η διάλεξη του Μπουρντιέ στη ΓΣΕΕ

Με μεγάλη επιτυχία πραγματοποιήθηκε στο Αμφιθέατρο της ΓΣΕΕ η διάλεξη του Γάλλου κοινωνιολόγου Πιέρ Μπουρντιέ ο οποίος έδωσε σειρά διαλέξεων στη χώρα μας μέσα στον Οκτώβριο.

Θέμα της διάλεξης, η οποία αναπτύχθηκε σε μια ασφυκτικά γεμάτη αίθουσα από εκπροσώπους φορέων, διανοούμενους και συνδικαλιστές, ήταν «Η κρίση του κράτους και ο ρόλος των διανοουμένων στη διαμόρφωση και διεκδίκηση κοινωνικών πολιτικών».

Ο Πρόεδρος της ΓΣΕΕ **Χρήστος Πολυζωγόπουλος** αναφέρθηκε στο έργο του κ. Μπουρτιέ και τον προλόγισε λέγοντας τα εξής: Με ιδιαίτερη χαρά σας καλωσορίζω στο σπίτι των εργαζομένων, της χώρας μας, την Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας.

Σ' αυτή τη χώρα που έλαμψε ο Πολιτισμός, σ' αυτή την πόλη που γεννήθηκε η Δημοκρατία, που η Αγορά ήταν το επίκεντρο της ζωής και η συμμετοχή στόχος προβληματισμού και δημιουργίας.

Οι χιλιετηρίδες κύλησαν και οι εργαζόμενοι σ' αυτή τη χώρα με τις βαθιές πολιτισμικές ρίζες σ' όλη την ιστορική διαδρομή πρόσφεραν τη δημιουργική του συμβολή για την ανάπτυξη και την προκοπή, σμίλευσαν τον πολιτισμό με τις πολιτισμικές τους αξίες και δράσεις. Είναι συναρπαστικό να αναλογιστεί κανείς ότι οι μεγάλοι διανοούμενοι σ' αυτή την ιστορική διαδρομή μέσα από τη φιλοσοφική διερεύνηση του «γίγνεσθαι και του επιθυμητού» είχαν πηγή προβληματισμού και σκέψης τους ίδιους τους εργαζόμενους και τους ταξικούς τους αγώνες. Ετσι υπάρχει μια δημιουργική σχέση που αναπτύσσεται, βαθαίνει και είναι απαραίτητη γιατί η ανάπτυξη όπως την οραματιζόμαστε δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς την συνύπαρξη των γραμμάτων και του πολιτισμού.

Είναι αυτονόητο επομένως ότι σαν συνδικαλιστικό κίνημα θεωρούμε ιδιαίτερα σημαντική τη συμβολή των διανοουμένων και απαραίτητη τη συνεργασία με εκείνους που με ευαισθησία στηρίζουν με τις απόψεις και τις θέσεις τους τις ταξικές μας διεκδικήσεις και αγώνες. Αγώνες ενάντια σε εκείνους που επιδιώκουν με ολοένα νέες μεθόδους τη μέγιστη εκμετάλλευση των εργαζομένων.

Εμείς αντιστεκόμαστε, προτάσσουμε τις θέσεις μας και διεκδικούμε, διαμορφώνουμε συμμαχίες με όσους βρίσκονται στο πλευρό μας για την υποστήριξη των δίκαιων αιτημάτων μας. Αιτήματα που αφορούν όλους τους εργαζόμενους, τους συνταξιούχους, τους νέους, τους άνεργους, τις ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες που απειλούνται ή βρίσκονται σε κοινωνικό αποκλεισμό. Αγωνιζόμαστε και οραματιζόμαστε μια άλλη κοινωνία που θα σέβεται τον άνθρωπο που θα έχει ως κυρίαρχο στόχο την πολιτισμική αναβάθμιση και την πολλαπλή βελτίωση των συνθηκών μέσα στις οποίες ζει και εργάζεται.

Και εσείς γνωρίζουμε ότι είσαστε στο πλάι μας.

Εχετε συμβάλει τα μέγιστα με τις ιδέες σας και τη δημόσια έκφρασή τους για την ενίσχυση των θέσεων του σ.κ. και την ανάπτυξη κοινωνικών πολιτικών. Βρεθήκατε πλάι στον αγώνα των Γάλλων συναδέλφων μας που ιδιαίτερα πλήττονται από τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές συρρίκνωσης του Κοινωνικού Κράτους και αφαίμαξης των Κοινωνικών τους κατακτήσεων. **Στην συνέχεια του απέμεινε τιμητική πλακέτα.**

Στη διάλεξή του ο **κ. Πιέρ Μπουρντιέ** αφού εξέφρασε την χαρά του για την παρουσία του στη χώρα μας και στο χώρο της Γενικής Συνομοσπονδίας, άρχισε την ομιλία του εκφράζοντας τις σκέψεις του για τους κοινωνικούς συσχετισμούς δυνάμεων που έχουν διαμορφωθεί στην Ευρώπη και στον Κόσμο, την ανάπτυξη του νεοφιλελευθερισμού και την ανάγκη οργανωμένης αντιπαράθεσης, από τους κοινωνικούς φορείς και τους διανοούμενους. Ο διανοούμενος, τόνισε, πρέπει να συμμετάσχει ενεργά στον κοινωνικό αγώνα και είναι σημαντικός, ο ρόλος του στη συμβολική διάσταση του αγώνα. Οι διανοούμενοι και οι ερευνητές, μπορούν και πρέπει να παίξουν σημαντικό ρόλο με τη δημοσιοποίηση των θέσεών τους, πρέπει να βρεθούν τρόποι να είναι προσπελάσιμες στον απλό πολίτη, οι ιδέες αυτές, ώστε να δημιουργηθεί ένα αντίρρευμα, κόντρα στο ρεύμα του νεοφιλελευθερισμού. Αυτό δεν μπορεί να γίνει μεμονωμένα, πρέπει να υπάρξουν διαδικασίες που θα ενώσουν τους διανοούμενους σε μια κοινότητα. Συμβολή σε αυτή την προσπάθεια, είπε, είναι και η παρουσία μου εδώ.

Αναφερόμενος στο ρόλο του τύπου και στην κυρίαρχη ιδεολογία της άρχουσας τάξης που μεθοδικά κατευθύνει τα ΜΜΕ, τόνισε την ανάγκη να υπάρξει από τους πολίτες κριτικό πνεύμα. Οι κυρίαρχες δυνάμεις, τα κυρίαρχα όργανα και οι θεσμοί διαθέτουν μέσα συμβολικής παραγωγής και διάχυσης πολύ πιο ισχυρά και σοφιστικέ από τους κυριαρχούμενους, με αποτέλεσμα η κοινωνική αντίσταση και η άμυνα να είναι πολύ αδύναμη. Απέναντι στην προσπάθεια που γίνεται, ο νεοφιλελευθερισμός να προβληθεί σαν ένα ιστορικό αναπόφευκτο, μια «Φαταλίσμ νεολιμπεράλ», υπάρχει ανάγκη συνένωσης του αγώνα όλων των εργαζομένων, των προοδευτικών πολιτικών δυνάμεων και των διανοουμένων. Ένα από τα νέα χαρακτηριστικά της κυρίαρχης ιδεολογίας της άρχουσας τάξης είναι η «τομή», ο διαχωρισμός ανάμεσα στο οικονομικό και το κοινωνικό, και κάποιοι νεοκλασικοί οικονομολόγοι, επιδιώκουν να επικεντρώνονται στον ανταγωνισμό και την παραγωγικότητα και να αγνοούν τον κοινωνικό τομέα. Βέβαια αυτή η επιδιωκόμενη κυρίαρχη ιδεολογική άποψη που έχει σαν στόχο το κέρδος, βρίσκεται κόντρα στο όραμα του ανθρώπου. Δημιουργεί όμως και ανθρωπολογικές και ηθικές επιπτώσεις που το ίδιο το σύστημα θα τις πληρώσει αλλά αυτό θα έχει κάνει ήδη τεράστιο κακό στην ανθρωπότητα. Υπάρχει λοιπόν ανάγκη συνένωσης όλων των προοδευτικών δυνάμεων.

Στη συνέχεια ακολούθησαν ερωτήσεις και δόθηκαν απαντήσεις από τον διακεκριμένο Γάλλο διανοούμενο. Τα Πρακτικά της εκδήλωσης θα εκδοθούν με ευθύνη της Γραμματέας Ενημέρωσης και Επικοινωνίας Μ. Φραγκιαδάκη, η οποία είχε και την ευθύνη της διοργάνωσης.

Στην Διάλεξη παρευρέθηκαν:

Εκπρόσωποι των Κομμάτων: Παναγιώτης Κουρουμπλής

Σεμινάρια συνδικαλιστικής επιμόρφωσης

Σειρά σεμιναρίων συνδικαλιστικής επιμόρφωσης με θέμα την κοινωνική ασφάλιση, υλοποίησε το Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ την πρώτη εβδομάδα του Νοεμβρίου. Τα σεμινάρια παρακολούθησαν 25 συνδικαλιστές μέλη διοικητικών συμβουλίων ασφαλιστικών ταμείων και των επιτροπών κοινωνικής ασφάλισης δευτεροβάθμιων οργανώσεων.

Το πρόγραμμα των σεμιναρίων ήταν το εξής:

ΔΕΥΤΕΡΑ 4/11/1996:
Διεθνές και ευρωπαϊκό πλαίσιο κοινωνικής ασφάλισης,
εισηγητής Γαβριήλ Αμίτσης

ΤΡΙΤΗ 5/11/1996:
Το σύστημα κοινωνικών ασφαλίσεων στην Ελλάδα,
εισηγητής Νικήτας Μποζανίνος

ΤΕΤΑΡΤΗ 6/11/1996:
Διεθνείς και ευρωπαϊκές εξελίξεις και τάσεις
εισηγητής Σάββας Ρομπόλης

ΠΕΜΠΤΗ 7/11/1996:
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ,
εισηγητής Στέφανος Λαιμός

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ: 8/11/1996:
ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ, ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ,
εισηγητής Σάββας Ρομπόλης

Το ΙΝΕ προγραμματίζει ανάλογα σεμινάρια συνδικαλιστικής επιμόρφωσης με τα εξής θέματα:

Συλλογικές διαπραγματεύσεις και συμβάσεις εργασίας. Πέντε σεμινάρια στο διάστημα από Δεκέμβριο 1996 έως Μάιο 1997.

Κοινωνική Ασφάλιση, Ιανουάριος 1997.

Συνδικαλιστικά δικαιώματα, Φεβρουάριος 1997.

Συνέχεια από την σελ. 15

Βουλευτής-Εκπρόσωπος ΠΑΣΟΚ, Νικόλαος Νικολόπουλος Βουλευτής - Εκπρόσωπος ΝΔ, Εύα Κοταμανίδου και, Νικόλαος Καιμάκης Εκπρόσωποι ΣΥΝ, Τιμολέων Θεοχάρης Εκπρόσωπος ΔΗ.Κ.ΚΙ, Αφροδίτη Χατζηγεωργίου Εκπρόσωπος ΠΟΛ.Α., Γιάννης Μπανιάς Εκπρόσωπος ΑΚΟΑ

Από την Πανεπιστημιακή Κοινότητα οι: Γιάννης Παπαδάκης - Πρύτανης Αν. Σχολής Καλών Τεχνών, Γιάννης Πυργιωτάκης - Αντιπρύτανης Παν. Κρήτης, Ιωάννα Λαμπίρη - Δημάκη - Καθηγήτρια Παν. Αθηνών, Λουκία Μουσούρου - Καθηγήτρια Παντείου, Κυριακή Κασιμάτη - Καθηγήτρια Παντείου, Δώρ Λαφαζάνη - Παν. Αιγαίου, Γεώργιος Βέλτσος - Καθηγητής Παντείου, Δημήτρης Βενιέρης - Καθηγητής Δημοκριτείου Παν. Θράκης, Παύλος Κάβουρας - Καθηγητής Παν. Αθηνών, Γεώργιος Κουκουλές - Καθηγητής Παντείου, Λεωνίδας Μαρούδας Καθηγητής Παν. Αιγίου, Χαράλαμπος Νούτσας Καθηγητής Παν. Ιωαννίνων, Τζανετάτος Τραυλός - Καθηγητής Παν. Αθηνών, από Ακαδημία Αθηνών οι: Ηλιάνα Αντωνακοπούλου, Μαρία Στυλιανούδη, Ε. Καλαμπουρτζή.

Ο Λάκης Χαλκιάς, Στέφανος Ληναίος, κ.ά. από το χώρο των Τεχνών.

Επίσης Εκπρόσωποι από: Υπουργείο Τύπου, Υπουργείο Υγείας, Υπουργείο Παιδείας, Υπουργείο Πολιτισμού - Γεν. Γραμμ. Νέας Γενιάς, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Γενική Γραμματεία Ισότητας, Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας, ΟΚΑΝΑ, ΕΙΝΑΠ, ΟΕΚ, Ενωση Γυναικών Ελλάδος, Ευρωπαϊκό FORUM Αρ. Φεμινιστριών, Δίκτυο Κοινωνικής Υποστήριξης Μεταναστών, Αδέσμευτη Κίνηση Γυναικών, Κέντρο Ερεύνης Γυναικείων Θεμάτων, Κίνηση Δημοκρατικών Γυναικών, Ευρωπαϊκό ΛΟΒΒΥ Γυναικών ΕΛΙΝΥΑΕ, ΚΕΚΜΟΚΟΠ, Κέντρο Διαπολιτισμικής Ψυχιατρικής και Ελληνική Ενωση για τα Δικαιώματα για την Απελευθέρωση των Λαών, ΠΙΕΚΑ, Κέντρο Μαρξιστικών Ερευνών, Μορφωτικό Ιδρυμα

Το παρατηρητήριο εργασιακών σχέσεων

Η υλοποίηση του παρατηρητηρίου εργασιακών σχέσεων στη χώρα μας ανατέθηκε στο Ινστιτούτο Εργασίας κατόπιν συμφωνίας της ΓΣΕΕ και του ΣΕΒ.

Στο προηγούμενο τεύχος της ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ εκ παραδρομής δεν αναφέρθηκε η συμφωνία των δύο οργανώσεων (ΓΣΕΕ-ΣΕΒ) που έδωσε το «πράσινο φως» στο ΙΝΕ να διεκδικήσει μέσω του σχετικού προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ενωσης την δημιουργία παρατηρητηρίου στη χώρα μας. Στο πλαίσιο λειτουργίας του παρατηρητηρίου εμπειρογνώμονες των δύο μερών θα επεξεργάζονται και θα καταγράφουν τα δεδομένα μέσω των οποίων αποτυπώνονται οι εξελίξεις που συντελούνται στις εργασιακές σχέσεις.

Το πλαίσιο των πληροφοριών που θα περιλαμβάνονται στην δραστηριότητα του Παρατηρητηρίου είναι η απασχόληση, μισθοί, χρόνος εργασίας και ευελιξίες, συλλογικές συμβάσεις και δραστηριότητες εθνικού και ευρωπαϊκού χαρακτήρα στον τομέα των εργασιακών σχέσεων.

Οι παραπάνω πληροφορίες θα συλλέγονται και θα καταγράφονται από το Παρατηρητήριο το οποίο θα εκδίδει μηνιαία έκθεση με συγκριτικά στοιχεία, ετήσια επιθεώρηση με θεωρητικές επεξεργασίες από το σύνολο των ευρωπαϊκών χωρών, τριμηνιαίο περιοδικό με περιεχόμενο αντίστοιχο των μηνιαίων εκθέσεων και θα πραγματοποιεί επιστημονικές εκδηλώσεις (ημερίδες, συνέδρια κλπ) με αντικείμενο τις εργασιακές σχέσεις.

ΙΝΕ/ΓΣΕΕ - ΑΔΕΔΥ
Ιουλιανού 24, Τ.Κ. 104 34